

Hoensdrecht.

Den tweeden afbei 1896 bezocht ik de gemeente Hoensdrecht. Om die uur uit Haarlem gereden, kwam ik juist een uur later op het gemeentehuis van Hoensdrecht (dat te Hoogerheide staat) aan. - Ik vond daar den burgemeester, dien beide wethouders, den secretaris en ontvanger.

Op de audiëntie verscheen niemand.

De burgemeester deelde mij veel mede omtrent een nieuwe in dijkking, welke daar ~~onder~~ ^{onder} "Hoensdrecht, Damspolder" door de Heeren Wölcker c.s.; de dijk is aangenomen voor f 170.000.-; de nieuwe polder, welke den naam zal dragen van Anna Mariaapolder, wordt 208 Hb. ct. groot; alles eerste klasse grond. - In den van der Duyngospolder, in 1862 ingedijkt, zijn er groenden, waarop nog nooit mest is geweest; en toch is die grond nog prachtig; om de drie jaar worden er bietkerbieten gezaaid. - De Heeren Wölcker c.s. hebben nog ± 660 Hb. ct. water, die later ingedijkt moeten worden. Die schorren onder Hoensdrecht groeien zoo verbazend aan, doordat de spoorweg gelegd is van Hoensdrecht naar Kuid Flevoland; al het vuil van Antwerpen, dat door de Schelde afgewoerd wordt, begint voor Hoensdrecht. - Daaren den spoorweg (aan de zijde van Bergen op Zoom) nemen de schorren eerder af, dan dat zij aangroeien; daar is, sinds het leggen van den spoorweg, zeer helder water, doordat het niet meer verontreinigd wordt door het vuil van Antwerpen, vandaar, dat het zoo geschikt is voor vesterseelt.

Het grootste deel der bevolking van Hoensdrecht bestaat uit polderwerkers; het schijnt, dat de burgemeester nog al aardig met die menschen kan omgaan. - De burgemeester schijnt opzichter of rentmeester te zijn voor de Heeren Wölcker c.s. -

In Hoensdrecht is een liefdehuis van de zusters uit de Postelsstraat te 's Bosch. De oude zusters uit de orde werden naar Hoensdrecht gezonden om er haart leven te eindigen. - Vier zusters van den burgemeester van Hoensdrecht waren in die orde; een was mère afstande in het liefdehuis te Hoensdrecht. - De burgemeester

Woensdrecht.

Terdeed natuurlijk geer zijn best, om mij een bezoek van het liefdehuis te doen brengen. - iets, waarvoor ik vriendelijk dankte. -

Omtrekkes b een verliet ik Woensdrecht, en reed naar Bergen op Zoom, om aldaar den trein te nemen naar 's Bosch.

Blijkens het door Glasers uitgebracht verslag was het geldelijk beheer in goede orde; alleen hadden acht van gunningshouders op z. s. bei hun vergunningsrecht nog niet betaald; derweijt hunne vergunning ook niet was ingetrokken. - Op het werk ter secretarie viel nog al weet af de dingen.

Den 29 Augustus 1890 kwam ik weer in Woensdrecht. -

Op mine dienstte verschien niemand.

Ongenoeg 200 menschen gaan in Duitschland werken; dat heeft volgens B. en W. geen slechten invloed op huiskarakter. Wel bedenken zij, en voornamelyk de vrouwen, door het werken op de suikerfabrieken, daarvoor aan de vrouwen jenever, schonken, daar leeren zij drank gebruiken; daaroorop gaan de vrouwen met kermissen, in de herbergen, en drinken ook daarin jenever.

De mensen in Woensdrecht schijnen sterke, en goed te staan tegen zwaren arbeid; zij zijn niet te lui om te werken. Tot huijs 40ste jarig werken ze in Duitschland, op elders als polderwerker. Wankommen ze, halfverzakte, in Woensdrecht terug en worden dan boerenarbeider; als zoedanig vallen ze gesindeld f 275-3 jares verdiensten. -

Och de vrouwen werken veel, en verrichten mannelijk werk, name korenmaaien enz.; de burgemeester, die een eigen Raafstede heeft, een hofstede van 1120 H.L.T. gepacht heeft van Völker en met een bedrijfsbaer beweekt, - een hofstede van 54 H.L.T. ~~bouwt~~ gepacht heeft met een bedrijfsbaer exploiteert, - een bouwden de Anna Maria polder bebouwd (212 H.L.T.) voor de eigenaren, - de burgemeester verleide mij, dat hij meermalen 60 vrouwen en vaak meer dan tegelyk in het huys had aan het madden van de oogst. -

Van de raadsleden woonde een welhoudster (Vreulen) en een raadslid

Woensdrecht.

De Woensdrecht; een welhoudster (Vreulen) en een raadslid te Zuidgast; twee raadsleden en de burgemeester te Bloozerheide. -

In het geheel slechts een brandspuit nl. te Woensdrecht; elders in de gemeente is geen water te krijgen; ih raadde het slaan van mortonpullen aan. -

Ellen was zeer gesteld op een harde weg langs den spoorweg naar Zeeland; daar is niet Zeeland veel verder; men gaat in Zeeland opzien, vee en paarden koopen; de Leeuwen wilden veel vee onder Woensdrecht hebb; een harde weg zou het verlieren zeer vergemakkelijken. - Daar bewaaren ^{tevens} mede verder langs de helle markten van Bergen op Zoom en Egaes. -

T. Bloozerheide was vroeger een parochiekerk; die werd te klein est zou vergroot worden; Woensdrecht wilde een eigen parochie; de bisschop weigerde die, desniettemin stond toen de Woensdrecht toch een eigen kerk; de bisschop bleef een pastoor weigeren; gelijk Woensdrecht weigerde toen, om te Bloozerheide der kerk te gaan; niemand kield meer Paslen, de kieken stieren onbeduidt; doch duurde toe een jaar of drie. Toen gaf de bisschop toe; hij benoemde tot pastoor te Woensdrecht een kleer van Ellens, een restend missionaris uit de West, eerlijks redemptorist, wegens zielde gerepatrieerd en toen uitbleede orde gescreden. De Kleer van Ellens, die reeds ruim 15-jr pastoor te Woensdrecht is, heeft een groot fortuin, doch hij in het belang van zyne gemeente besteedt; hij liet de kerk vergrooten, stichtte een liefdadigheidsschool voor meisjes, en geeft veel aan armen, weduwen en wezen; sinds hij te Woensdrecht is bewaard er geen armen van daar meer. Even naad klagen bij den burgemeester te Bloozerheide. - De burgemeester sprak, oft van Ellens relat minstens f 40.000 in het belang van zyne parochie had besteed; van Ellens gaf zich bijna ander veel moeite, doch de menschen, vrouwen en kinderen, goed werden onderwezen, goed werden opgevoed, zich goed gedraegen. -

Er zijn in de gemeente 65 kroegen; bicht Hansen niet de bewoners in het bloed; er is veel muziek in de herbergen, ook al geeft de politie zich veel moeite om die te meren; de menschen zitten overal poslen niet, mannen en gedanst wordt; daarom zijn de herbergiers vroeg maclijk te knappen. De menschen kennen sans dansende van huij werke uit den polder. -

Waensdrecht.

Hond- en klauwzeer hadden in 1909 de Waensdrecht door Hollandsch see, dat daar per spoor uit het Noorden werd aangevoerd, van daar naar België werd gedreven, te sanctificie in de quarantaine stallen werd geplaatst en dan weer beschikkingen den grooten weg recht terug gedreven naar Waensdrecht.

Den 20 April 1904 kwam ik weer in Waensdrecht. Ik was per tram van Bergen op Zoom naar Ossendrecht gegaan; van daar naar Delle gereden; om vervolgens over Maasgouweide naar Bergen op Zoom terug te keren. —

B. en W. deden mij mede, dat de lonen in Duitsland 200 veel minder zijn, dat er bijna geen mensen meer daar gaan werken; als ze te Waensdrecht ₣ 1.25 kunnen verdienen kunnen ze graag uit Duitsland terug. — Daarentegen gaat er begrijpelijk veel volle in België werken aan de uitbreiding van de dokken te Antwerpen, een belangrijk werk, dat jaren zal duren; daardoor zal in die eerste jaren de arbeidsmarkt in Waensdrecht duur behouden blijven.

Dat buiten de gemeente gaan werken schijnt geen al te slechten invloed te hebben op de moraliteit der bewoners: onecht geboren kunnen haast nooit voor; gedwongen huwelijken? in 1903. — De arbeidende klasse verdient bespaard goed; meestal op hem eigen, met een hypotheek van ₣ 300 à ₣ 400, waarvan tot dan, de secretaris van Ossendrecht, heb gelot verschafft. —

Prij periodieke verkiezingen is er meestal geen strijd; maar als er een nieuw raadslid moet gekozen worden, dan staat de gemeente op steken. —

Op eenige politie heeft uitsluitende hulp aan den te Waensdrecht gesloten rijkspolitieachter.

Heerlijkheid werkt uitstekend; schoolverzuim komt 200 goed als niet voor; dat bepaald in 1903 deswege slechts een proces verbaal te worden opgeraakt. —

In 1903 zijn er meer 200 R. A. schorren achter den Damspolder ingedijkt, de nieuwe polder draagt den naam van den Völkert polder; het malen van den dijk kostte ₣ 250.000. — Het is wel jammer, dat die schorren nu reeds moesten worden ingedijkt, ze waren

Waensdrecht.

er eigenlijk nog niet behuizen voor. Het maestechter gebeurt, omdat de achterliggende polders beduidende waterbevaar ondervonden, en men anders gedwongen was genest aan kostbare bemalingen verhuizen op te richten. Paropneester doos meent, dat de Völkert polder in 12 jaren vrij zal zijn; de beste gronden zijn dan volgens hem ₣ 2000 waard de R. A.; de middelsort ₣ 1400; de slechtste ₣ 1300. —

Het maakt met de suikerindustrie veel bereerd slecht staan; in 1904 leek doos heelmaal geen suikerwerelds. —

Den 23 Juni 1908 kwam ik weer in Waensdrecht; ik had toch tensels Bergen op Zoom bezocht; ik red van daar naar Maasgouweide, en van daar later terug naar Bergen op Zoom. — Ik verlaadde audiëtie van pastoor en kapelaan, en daan heb hoofd der school Ulerse, sinds ongeveer 5 jr hoofd der school, die meende, dat de baad van Waensdrecht hem niet het salaris uitkeerde, dat hem toekwam; — ik heb hem aan zijn verstand gebracht, dat hij slechts recht had op het minimum volgens de wet; en dat het niet zijn eigen schuld zou zijn, wanneer de baad niet boven het minimum wilde gaan. (Ik had lever van B. en W. gehoord, dat Ulerse dronk, en dat men over zijn opbreken in de school tegenover de kinderen zei entreden was; zoo had hij o.a. daan een van de kinderen van den gemeentesecretaris in drift een breek vlok horen uit het hoofd gekukt, huf).

Van B. en W. vernam ik, dat er nog veel mensen in Duitsland gaan werken; ± 300; een gedeelte werkt daar in de mijnen. — B. en W. doen zeer de geest van de menschen; men heeft overal goede polders enz. uit Waensdrecht, omdat de menschen zoet geslecht zijn, en zich niet laten opstellen. — B. en W. klagen er over, dat het volk, met name het vrouwvolk, bedorven wordt aan de suikerfabrieken. Het ergste is het aan de suikerfabriek te Halfweg; daar gaan juistig ± 300 mensen uit Waensdrecht werken, jongens en meisjes; daar schijnt wellicht geen huwelijk te bestaan; de jongens gaan 's zondags niet in Haarlem, de meisjes leeren en dragen gebruiken; het is dikwijls schamel, wanneer de menschen terugkomen, zoo'n drukken lichaam als het dan is; het huren voor, dat de hele hand, dronken en wel, te Utrecht, Rotterdam of

reide Bloos, dat zeiller waer was; Blombach wilde de baeren dienigh
om aan eenne gesualde dag op hem aan te wijzen, alwaar gemaak bieken & leuen.
Bloos was dan tusschen beiden gheroepen bij Völcker, en dese had bestijf
dat al baeren vijf honderd blijven.

In de Völkerpolder werden eenne hofstede en 18 belene woningen
gebouwd; in eenne van die woningen plaatde hij omstreeks 1903 Susanna
Sandie uit Kolland Bath, met haar broeder. — Als Blombach (on-
geveen om de 14 dagen) in Völkerdorp komt, is hij daar te huur; de broer
daach koetsiersdienst, nach Susanna Sandie heeft hij. — Zij woont
eerlijds in de Koningin Emmapolder, en stond toen reeds met Blombach
in gelijke betrekking. — Blombach heeft zijn huus in Thielst gestolen; zijne
vrouwe woonde in Den Haag; zijndochter is bij de dames Engelse te Brugge,
zijne vrouw op de burgerschouw in Bergen op Zoom; die gouvernante die
kinderen carreerde bij op kamers in Thielst, om tot de 4 à 5 dagen is hij
in Thielst, en is dan bij haar te huur. — In 1907 kent er een school te Völcker-
dorp; daar mocht die gouvernante van verbonders worden als leeraar; dat
heeft Blombach haare knechten daear in plaats van eenne !!!

Toen ik den 17 December 1906 den burgemeester van Waes drechik na diens herbenaming, als voorzitter bijegeleide, informeerde ik naar de praatje, die omtrent zijn mede-adviseurstaten den heer Lombach liepen. —

Omtrent het verhaal, dat door Belgische douane beambten de automobiel van Lombach was in beslag genomen, wegens het smakelen van 600 K. g. sacharine, waarover 14000 francs boete zou behoold zijn om de automobiel te lospen — vertelde illoks, dat Lombach zulles ontdekte, en dat hij (Lombach) met Völcker langs de diverse Belgische kantoren was gereden, om derzen te benijzen. Dat het praatje niet waar was, aan geen enkel kantoor had men er iets van gehoord, desnietteminsoone reisende illoks, dat het toch waar was. —

Omtrent het verhaal, dat Lombach aan diverse uitverfabrikken bieken had aangebooden, mit men hem 50. 50 per 1000 K. g. betaalde vierentig miljoen K. g. bieken.

Hoensdrecht.

Moordzaal uit den hein moet vermijderd worden.

Ode thans nog verkielen vele vrouwen mannen arbeid, mit
manieren inzien, bieben opbreken en dergel.; zij dan dat zelfs
heiter dan de mannen.

Over den horeden weg langs den spoordijk naar Zeeland
moet men thans niets meer; die weg is immers te duur ge-
projicterd, doer dat van den weg te veel wil afschouwen; dat
is zelfs niet eens gewenst; de paarden hebben dijnigels grote
angst voor den spoortrein; het is daarom aangevendt, den
horeden weg vaste lange den spoorneg te maken. Daardien
wordt de weg te hogen, de kant te steil, met helling op de
schelde, die onderlangs den vaart van den weg loopt.
B. en W. dachten, dat er van delen horeden weg weinig zou
komen; sinnen enkele jaren vervoechten zij indeling van de
schoren bestrijden Völcherpolder en Ball, als men
den afsluitdijk dan verhoedde, dan had men den aange-
wezen kerksten horeden weg naare Zeeland; dan had men
bevonden op Zeeuwse gebied niets te maken met vergunning
van de Engelsche leenarts hopp, ij. om van den spoordijk
tot Ball te kunnen.

Mijn gesprek met B. en W. liep verder uiteraard over het in ord.
teuver brengen van pas ingedijkte polders. Volgens hen is de loopt van
zaaen als valsch; als een polder pas is ingedijkt, dan moet het
schorgras gehooist, of heel beweid met schapen. Elk komt zeer
dienigels voor, dat schapen, die steeds zeer gezond zijn, waarmen ze
meiden op nog niet ingedijkte gronden, - het gras van de ingedijkte
gronden niet kunnen verdragen, en daer dan allerlei ziekten
onder die schapen uitbreken. - Elk eerste jaar dus kunnen, of
beweidet niet schapen; - dan wordt het schor heel licht omgeplaatst
en wordt het tweede jaar koolzaad geheid; het derde jaar gerst; het
vierde jaer riet; en dan komt de gewone wisselbaan: Zeeuwse
erwten, kavwei, Groningsche paardenboven, karrue, en daar
hefschen in om het andere jaer bieben. - Een nieuw ingedijkte polder
moet, als er geen bijzondere omstandigheden zich voordoen, na
tien jaren wij zijn.

Den 6 April 1912 kevan ik weer in Hoensdrecht. Van
uit Woensdaal ging ik en per trein heen; ik berecht later
naar Bergen op Zoom, en keerde van daar per trein terug

Hoensdrecht.

naar Woensdaal.

Ik verleende audiëntie aan pastoor v. d. Voort met zijn kapelaan
Isfelberg, de kleeren hadden niets bijzonders te vertellen. - Sinds mijn
laatste bezoek was er een grote kroonsche kerk gebouwd; ik ging
die met de kleeren zien; de pastoor was zeer durebaar, dat de
gekrukte houten volbrachten merot, zonder doch er een orgelhuk gekrukte

Ik kreeg bij mijn bezoek den indruk, dat Haars in naam
burgemeester van Abensdrecht is; dat hij het echter niet zijn
gedachte exploitatie van poldergronden voor zichzelf, en voor
de kleeren Völcher en van der Weyn erg druk heeft, 200 druk,
dat hij heel veel mocht afdelen, en dat daardoor de rech-
houders Wielwars feitelijk de burgemeester is. —

De bedijking van de Völcherpolder was zeer duur; de R.T.
ingedijkte grond kostte f1400.-; die van de Anna Maria
polder slechts f1100. — ~~Afmaan een jaor De Binnen een~~
jaer af twaalf kan er een dijk gelegd worden van de
baek van den Völcher polder naar Ball; de dan in de
poldern grond is domein grond; dat zal dan een prach-
tige polder worden; prachtige gronden en weinig last,
want de dijk behoeft maar heel klein te zijn.

Haars raag veel gevraagd in den polder boven den spoer-
dam, die thans door het domein meer wordt ingepol-
derd, nadat de dijk, die in 1911 bijna klarer was, op 30
September 1911 wegsloeg. — Volgens Haars zit daar
boven den spoerdam geen goede klei, en kan en daarom
een behoorlijke dijk gemaakt worden, tensij men de
klei beneden den spoerdijk uit de graven haalt. — Dan
wordt de dijk echter minstens f100.000 duurder. — Hij
oordeelde, dat als men den polder eindelijk kon krijgen
met de verplichting om den dijk voortdurend in stand
te houden, dat men dan den polder niet zou kunnen
aanvaarden. —

Elk Waersdrectsche valle is voorbeterend zeer geschikt,
de menschen merken veel blijken als gemeente, meestal
in Duitschland, maar ook in België, en op grote merken
in Holland; de menschen merken gaarne, merken
haard, en houden zich niet afpruiven. — Terwijl de mensen
bijten de gemeente merken, doen de vrouwen in danmerk

Gloessdrecht.

Koren maaien, seihervorhels rooien era. — Als de menschen braaven, hebben ze gewoonlijk niets; ze breken dan bij vader of moeder op. — Daar dan gaat het jonge paar, zoodra de hof daarvan is, naar Wuischland of elders; ze merken hard; leven hoogst reuwig; leggen geld over. — Na een jaar hebben ze dan een aardig sommetje; totan in Opendrecht supplert het ontbrekende; en daan gaan ze een eigen woning bouwen; grond + woning zal f110.00 à f120.00 kosten. — Donder grote en gelukkige is na een jaar de woning vrij. —

In gemeente zijn twee steenfabrieken; bovendien een steenfabriek tevens drainerbuizenfabriek van Wauwerveldt; vooral deze laatste marcheert erg goed. —

Gilbernijsfe was vroeger een grote plaats; er zijn nog de resten van een groot klooster; het zeestrand moet er prachtig zijn; het polderland wordt daar beschermd door een kleine dijkje. — Welhaander bleef bewoont daar een boerderij; hij maakt dat dijkje in orde houden, reeds tweemaal, laatselijker op 30 September 1911 liep het water over den dijk, en vlaide zijne woning onder water.

Den 16de Augustus 1917 kwam ik weer in Waensdrecht; daarna ging ik nog naar Opendrecht en Tritte.

Burgemeester Kruyf is sinds ruim 2 maanden in functie. Vaar heb schijnt, gaf het goed. Voor hem bestaat de grote moeilijkheid hierin, dat welhaander Diefwors, die bijnaans loers gedurende vele jaren feitelijk burgemeester was, door hem ontdaan mocht worden. Vaar heb schijnt, voltrekk dat proces zich geleidelijk en onder grote schokken.

Oud Burgemeester loers, die op audiëncie kwam, voorde zich niet Kruyf zeer ingenomen. Hij meende, dat het best zou gaan.

Ten gevolge van de brandstichting is nu

Gloessdrecht.

in Waensdrecht begonnen turf te steken; in den polder staan er thans 450.000 k. kg. — Onbekend, maakt onbenind, de minister bepaalde den prijs op f3. = $\frac{1}{3}$ van den prijs van Friesche turf. Daarop geclaimerd; de minister maakt nog geen eind beslissing.

Daardoor het dierbaar baten den spoorweg polder bevat veel goede gronden; de eerste verpachting na de inschrijving bracht f15000 ap; de laatste verpachting (die voor 1917) f35.000. — De afschrijf blijft en bewaart vormen; voor twee jaar sterk ingeklonken; toen moeten aannemelijke kosten gemaakt worden, om den dijk weer op de hoogte te brengen.

Zoodra de oorlog gedaan is, zal er besloten den spoorweg een grote inschrijving plaats te houden; naar het schijnt, liggen daar prachtige stukken, die nu voordeur noch veel beter worden.

Er wordt nog aanzienlijk gesmokkeld; het zijn veelal menschen van buiten de gemeente.

Om het smokkelen te beperken, komt de distributie van levensmiddelen niet gehuld achter recht: de Regeering zentelt nl. maar een gedeelte, van wat door P. en W. voor de distributie geschreven wordt; dit levert voor de ingezetenen heel beschikbaar op.

Schoalhoofd Ullerix drinkt nog; de burgemeester heeft met hem een ernstigen strijd aangespannen; hij hoop, dat hij overwinnaar zal blijven.

Totan, oud secretaris van Opendrecht verhoekt deser dagen een groot complex gronden (220 ha.) meestal slecht denenbosch, aan Zeeuwse; deze zullen die gronden gaan exploiteren. — Die gronden liggen op de grens van Kluyvergaast, ten zuiden van den weg Zwaagheide-Kluyvergaast.

Den 11 juni 1921 kwam ik weer in Waensdrecht; dezelfden dag bezocht ik nog Haastrecht en Opendrecht.

Ik werd ontvangen in het nieuwe gebouwde kantoor.

Woensdrecht.

rije Raadhuis, waaraan de Raadszaal nog moet worden ingericht. De Raadzaal

Burgemeester Kiebert heeft met veel tegenwerking te kampen; vol oord-burgemeester Bloos, die hem steeds steunde, werkt hem nu tegen; Bloos verzuist het tegenwoordige bestuur, dat het te grote uitgaven doet, waardoor de belastingen te hoog oplopen.

Volgens wethouder Diekhans is dit de stok, die men gezocht heeft om den hand te slaan, maar ligt de oorzaak elders.

Under Bloos was de secretaris Soffers baas, omdat Bloos zich weinig of niet met de gemeente zaken bemoeide. — Toen Kiebert kwam, nam deze de leiding in verhouding op zich. — In het begin van den oorlog dienstbijtijd deed een zoon van Soffers, ambtenaar ter secretarie, de distributie. Die jongen werd echter geïmobiliseerd, en door een Belg als leider van de distributie vervangen. Daarop kwam die jongen van dienst terug en wilde toen de oude Soffers, dat de Belg werd weggestuurd, en dat zijn zoon diens oude plaats weer innam. Kiebert wilde dat niet, en handhaafde den Belg.

Middelernijl was een zoon van Bloos geweest, gevolgd geraakt met een dochter van Soffers. Sinds dien is Bloos op de hand van Soffers. Waar Soffers Kiebert niet openlijk deert tegenwerken, doet Bloos dat nu, geïnspireerd door Soffers.

Bloos heeft steeds voor de v.d. Deyns geadviseerd; van Willem v.d. Deyn heeft hij nog al land in heer, ter waarde van f 50.000.— v.d. Deyn kwam te sterren, en vermaakte aan Bloos den titel eigenaar van die gronden, onder verplichting, daartegenover te gaan leun lang pacht te blijven betalen; nu hoewel stand moet hij de helft van de pacht blijven betalen aan een zoon van den Major v.d. Deyn; na diens overlijden wordt hij volledig eigenaar van bewuste gronden. — Karel v.d. Deyn zou heeft een Bloos gezegd, dat hij

Woensdrecht.

soortgelijke beschuldigingen ten laste van Bloos gemaakt had als zijn broeder Willems.

Van de elektrificatie van Woensdrecht kennt niets; gemeente moet f 5000.— garantieën; de Raad kan daarover niet besluiten.

Er is niet voldoende werk in gemeente; zeker 500 menschen moeten buiten gemeente hun brood gaan verdienen. Men hoopt, dat in 1922 de indeling zal geschieden van de schorren beneden den spoordraai; dat geeft het vooruitzicht op veel werk.

De Zeeuwse waterleiding loopt door gemeente; daarnaast zes brandkundigen, 12 mensen in Blooijerheide en 8 in Woensdrecht zijn aangesloten.

De normaalschool van de Zusters in de Postelstraat heeft thans goede resultaten; in 1920 slagen alle (7) candidaten; in 1921 zeven van de acht.

De broomboterfabriek van Stokmans is opgegaakt; de melk gaat thans naar de Coöperatieve fabriek te Bleijbergen, of zoet naar Bergen op Zoom.

Ten 12^e den ⁴ juni 1925 kwam ik weer in Woensdrecht, nu bewoond in Blaasteren te zijn gemeent.

Burgemeester Kiebert werd in Januari 1924 gemeente secretaris. Daarover schrijft hij in het gemeente verslag: "Wethouder Jacobs hield de installatie redde, waarna door den burgemeester in een keurig gestyleerde taalspraak werd geantwoord." — De burgemeester is bijengewoon ingenomen met zichzelf: toen hij nog lid van de Provinciale Staten was, vertelde hij op het bureau van Robbers, dat hij de aangewezen lid-deputeerde was, en bij de eerste vacature als zoodanig zeker zou benoemd worden. — Bleken liet hij aan Robbers de weg niet afwijken. Raadszaal in het gemeentehuis zien, en vertelde daarbij, dat hij voor een klein stukje had aangesloten, hoe de levensbringer moest worden; zijn apotheker in Woensdrecht de taak, ons volgens zijn aanwijzing de Raadszaal af te brengen. — Na hij op de lijst voor de verkiezing van tweede Kamerkiechten de zevende plaatsvervangers plaats inneemt,

Waensdrecht.

verbeeldt hij zich blijkaar, dat zijn tegenwoordige betrekking van burgemeester-secretaris voor hem binnentork veel te min zal zijn. Als niet komt dat iet, dan bent ich zechselven niet.

Het elektriciteitsbedrijf geeft over 1924 een nadeelig saldo van f 5.86. Iperceter, dat bedrag ten laste van de straatverlichting te brengen, en de stroomprijzen niet te verhogen.

Het Bureau Wijesbroek heeft nam aan voor f 1150.- een nieuen leger voor wegen en waterleidingen te maken; de stukken liggen thans ter visie; het werk niet er keurig uit. Bij iederen weg is een begeffend kaartje gemaakt. Terwijl alles klaar is, een verzamelkaart heb gehad zal bekronen. Van de kaarten is slechts een exemplaar vorhanden. Omdat de kaarten niet zijn voorgeschreven is er niet gerekend op een exemplaar voor het dubbel van den leger, dat voor f. s. bestemd is.

Het archief is overgebracht naar de daarvoor bestemde kas, ten op den zolder; aan de ordening is nog niet veel gedaan.

De warenkeuringsdienst is nuttig en noodzakelijk. De vleeskeuring heeft misschien voor Waensdrecht ook wel eenig nut, maar is vooral van belang voor de graste gemeenten.

Het water van de drinkwaterleiding H.P. 1 mid Beue land is niet duur; het is prachtig water.

Schiessoefeningen van den vrijwilligen landstorm gescheiden onder leiding van een sergeant uit Bergen op Zoom, veel animo.

De steenfabrieken houden een knijnend bestaan. De concurrentie van de Belgische steen is moordend. Daer de valkuil staan de lochen in België veel lager dan hier. Waensdien moeten de Nederl. fabrikanten hun product per tram vervoeren, welk vervoer uitermate kostbaar is, terwijl de Belgische steen te water naar Zeeeland - het grootste afzetgebied gaat.

Om te kunnen bestaan moeten de fabrikanten trachten voor export te werken; tot nu toe handelen ze slechts enkele kleine leveranties in Engeland.

Een woningnood; daar staan enkele woningen ledig.

Waensdrecht

Er is veel te weinig arbeidsgelegenheid; 80% der bevolking moet buiten Waensdrecht ^{haar} brood gaan verdienen.

Mid-Burgemeester Bloos kwam ter audiëtie; hij verblede, dat twee van de Kleeren Völcker hun rentmees. ter Klombach als 200daag. ontslagen hadden. Door een soval was uitgekomen, dat Klombach hunne landerijen voor f. 9.000 de H.L. hield en die weder verhuurd voor f 185 de H.L. Donderer iels voor te doen, stelde hij op die manier f 20.000,- in zijn zak. — De derde van de drie Kleeren Völcker kon nog niet van Klombach af; door allerlei contracten sat hij nog drie jaar aan hem vast. — De oudste van de drie gebroeders, de Kleer Völcker van Zoelen, is derzer dagen overleden op 61 jaargen leeftijd overleden, hij is ongehuwd.

Van een tweede graaf v. d. Diepen is gestorven; ook deze vermaakte de gronden waard f 50.000,- welke Bloos altijd van hem gehuurd had, dan Bloos, onder voorwaarde, aan zijn medeheire de gewone jaerlijksche pacht te blijven betalen, zo lang zij dat zal zijn. Die medeheire is 90 jr oud.